

Luonnos jätehuollon palvelutasoksi 2025-2027

JATELK 24.10.2024 § 30
651/14.06.01.01/2024

Jätehuollon palvelutasossa määritellään erityisesti kunnan asukkaille ja vapaa-ajan asukkaille järjestettävien jätehuoltopalveluiden vähimmäistaso. Kunta vastaa asumisen ja vapaa-ajan asumisen sekä kunnan hallinto- ja palvelutoiminnan jätehuollosta. Tiettyjen tuoteryhmien jätehuollon järjestämisestä vastuu on lainsäädännön perusteella niiden valmistajilla ja maahantuojilla (tuottajavastuu). Kunta voi jätehuoltopalveluita järjestäessään täydentää tuottajien keräysverkostoa, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi.

Jätelaissa asetetaan kunnan jätehuoltopalveluille laatuvaatimuksia, joiden täytyminen voidaan palvelutason määrittelyllä varmentaa kullekin toimialueelle sopivalla tavalla. Kunnan on jätelain (646/2011) 34 §:n mukaisten laatuvaatimusten mukaan huolehdittava siitä, että käytettävissä on tarpeen mukaan kiinteistöittäinen jätteenkuljetus ja riittävästi vaarallisen jätteen ja muun jätteen alueellisia vastaanottoaikoja, jotka ovat vaivattomasti jätteen tuottajien saavutettavissa. Lisäksi käytettävissä tulee olla riittävän monipuoliset muut jätehuoltopalvelut, kuten etusijajärjestyksen mukainen mahdollisuus jätteen erilliskeräykseen. Jätteen keräys ja kuljetus on järjestettävä ja mitoittettava siten, että ne vastaavat mahdollisimman hyvin syntyvän jätteen määrää ja laatua. Jätteenkuljetuksen ja jätteen alueellisen vastaanoton järjestelyistä on tiedotettava riittävästi ja riittävän usein. Jätelain 93 §:ään perustuen kunnan on järjestettävä neuvontaa, tiedotusta ja valistusta jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi, lajittelun tehostamiseksi, erilliskeräyksen lisäämiseksi ja jätehuollon asianmukaiseksi toteuttamiseksi. Lain perusteella kunnalle jätehuollon järjestämisestä aiheutuvat kustannukset on katettava täysimääräisesti jätemaksuista kertyvillä tuloilla. Tavoitteena on palvelutaso, jossa alueen kuntalaisten jätepalvelut ovat tarpeeksi kattavat ja samalla jätemaksut pysyvät hyväksyttävänä ja kohtuullisina.

Jätehuollon palvelutasoa on päivitetty edellisen kerran vuosille 2022–2024 ja nykyinen palvelutaso on hyväksytty Joensuun alueellisen jätelautakunnan kokouksessa 16.06.2022 § 36.

Kuntalaisten jätepalveluiden järjestämisestä vastaa pääosin kunnallinen jätelyhtiö Puhas Oy. Se on tehnyt esityksiä palvelutason muuttamiseksi ja valmisteluvaiheessa esitellyt muutosehdotuksensa toimialueen kunnille. Palvelutasoluonnoksen koostamisesta on vastannut jätelautakunnan henkilöstö, ja osa muutosehdotuksista perustuu jätelautakunnan valmisteluun. Jätelyhtiön tuottamien palveluiden lisäksi palvelutaso määritetään myös jätehuoltoviranomaisen palveluille ja esitetään informatiivisesti yleisimmät tuottajavastuun piiriin kuuluvat jätehuoltopalvelut.

Joensuun kaupunki on lausunnoissaan esittänyt, että jätehuollon talouden ja toiminnan pidemmän aikavälin suunnittelun kehittämisen tavoitteena tulee olla kustannustason lasku kohti 21. suurimman kaupungin (C21-kaupunkien) jätehuollon kustannusten keskitasoa. C21-kaupunkien keskitasolla tarkoitetaan Kiinteistöliiton Indeksitalon selvitystä maan suurimpien (C21) kaupunkien osalta tehtyä kustannusvertailua. Palvelutasoon esitettyjen muutosten lähtökohtana on ollut pyrkimys tukea tätä tavoitetta

Alla on kerrottu palvelutasosta keskeiset seikat sekä esitettävät muutokset nykyiseen palvelutasoon verrattuna. Palvelutason rakennetta on pyritty selkeyttämään ja käsitteitä yhdenmukaistamaan. Esimerkiksi informatiiviset tuottajavastuunalaiset palvelukuvaukset on keskitetty lukuun 11 ja kierrätettävien jätteiden kuvaukset lukuun 5. Esityslistan liitteenä on luonnos jätehuollon palvelutasoksi vuosille 2025-2027. Luottamushenkilöille oheismateriaalina on versio, jossa on punaisella värillä merkitty muutokset nykyiseen palvelutasoon verrattuna sekä Puhas Oy:n esitys palvelutason muuttamiseksi.

Palvelutasosta poistettavaksi esitettävät palvelut

Puhas Oy:n esitysten pohjalta nykyiseen palvelutasoon kuuluvia isokokoisten jätteiden noutopalvelua, vuokralavapalvelua ja peräkärryn vuokrauspalvelua ei jatkossa enää tarjota. Kyseisiä palveluita on jäteyhtiön tarkastelun mukaan tarjolla yksityisten palveluntuottajien toimesta jokaisessa kunnassa ja jäteyhtiön raportoinnin mukaan näiden palvelujen käyttö on ollut verraten vähäistä ja taloudellisesti kannattamatonta. Palvelutuotannosta luopuminen mahdollistaa lisäksi henkilöresurssin käytön muihin tehtäviin.

Poltettavan jätteen, biojätteen ja kierrätettävien jätteiden keräys

Poltettavan jätteen, biojätteen ja kierrätettävien jätteiden kiinteistökohtaisen keräyksen osalta palvelutasossa on määritetty periaatteet kuljetusalueen kattavuudelle, kuljetuksen saatavuudelle taajamissa ja haja-asutusalueella (eli kuinka tiheällä rytmillä tyhjennyspalvelu on tarvittaessa saatavilla), sekä jäteastioiden pesupalvelulle.

Pesupalvelun osalta palvelutasoon on korjattu, että poltettavan jätteen astiat pestään automaattisesti ilman erillistilausta kun astia on vähintään kolmen asuinhuoneiston käytössä. Tämä on yhdenmukainen jätetaksan kanssa ja alueella vakiintunut toimintamalli. Poltettavan jätteen astiat pestään myös automaattisesti silloin kun kyse on kunnan hallinto- ja palvelutoiminnan kiinteistöstä. Muut toimijat ja pientaloasukkaat voivat halutessaan tilata pesun.

Nykyisin biojäteastioiden pesupalvelu sisältyy tyhjennysmaksuihin ja kaikki 140–240 litran biojäteastiat pestään kaksi kertaa vuodessa ilman lisämaksua. Palvelutasoa esitetään muutettavaksi siten, että biojäteastioiden pesupalvelu tarjotaan maksullisena palveluna. Muutoksen jälkeen 1–2 huoneiston pientalojen biojäteastiat pestään vain asiakkaan tilatessa palvelun. Yli kahden huoneiston kiinteistöillä ja kuntien hallinto- ja palvelutoiminnan kiinteistöillä sekä yli kahden huoneiston bojätekimppojen biojäteastiat pestään jatkossa kaksi kertaa vuodessa, mikäli kiinteistön haltija ei peru pesupalvelua. Astiapesuista laskutetaan jätetaksan mukainen maksu. Muutoksen seurauksena 1–2 huoneiston eli pientalokiinteistön haltijan tulee jatkossa huolehtia, että biojäteastia pestään itse, muuta pesupalvelua käyttäen, tai tilaamalla pesu jäteyhtiöltä vähintään kaksi kertaa vuodessa. Jäteasetuksen (978/2021) 10 §:n mukaan biojäteastiat tulee puhdistaa vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Jäteyhtiö toimittaa jatkossakin 140–660 litran jäteastiat kiinteistöille, jos niillä ei ole käytössä jätehuoltomääräysten mukaisia jäteastioita (ns. jäteastiapalvelu). Palvelutasomäärityksessä on täydennetty palvelun koskevan myös pakkausjäteastioita poltettavan jätteen ja biojätteen astioiden lisäksi.

Poltettavan jätteen alueellisen keräyksen eli aluekeräyksen osalta palvelutason ehdotetaan säilyvän ennallaan. Palvelu on tarjolla jokaisessa kunnassa, pisteet ovat hyvin saavutettavissa ja verkoston ylläpidon kustannustaso pidetään tasapainossa suhteessa maksutasoon ja pisteiden käyttöön.

Kierrätettävien jätteiden aluekeräystä koskevaan lukuun on lähinnä pakkausjätteitä koskevan ekopistekeräyksen lisäksi sisällytetty puutarhajätteen keräystä ja poistotekstiilikerausta (tekstiilijäte) koskevat kohdat. Kunnallinen jäteyhtiö täydentää edelleen ekopistekeräyksellä pakkausjätteiden tuottajayhteisöjen järjestämää Rinki-ekopisteverkostoa. Palvelutasoluonnoksessa on kuitenkin aikataulutettu jäteyhtiön täydentävän ekopisteverkoston tarkastelu tehtäväksi vuonna 2025 (siirtyy nykyisestä palvelutasosta vuodelta 2024). Toimialueella on nykyisin 19 jäteyhtiön ylläpitämää ekopistettä. Ringin ekopisteverkostoa on uudistettu pakkausjäteasetuksen (1029/2021) 10 §:n soveltamisen alkamisen 1.7.2023 jälkeen, ja täydentävä keräysverkosto on perusteltua tarkastella ja tarvittaessa päivittää nykyhetken tarpeita vastaavaksi.

Jäteasemat ja jätekeskus

Jäteasemilla otetaan vastaan jätteitä, jotka eivät kokonsa, määränsä tai laatunsa vuoksi kuulu jäteastiaan tai aluekeräyspisteelle. Tällaisia jätteitä ovat esimerkiksi rakennus- ja purkujäte, huonekalut, jätelajeittain lajitellut jätetuormat, vaaralliset jätteet sekä sähkö- ja elektroniikkalaitteet.

Joensuun Kontiosuon ja Liperin Ylämyllyn jäteasemilla asioidaan itsepalveluperiaatteella. Vuoden 2025 aikana myös Kontiolahden Uuron jäteasemalla siirrytään itsepalveluun. Palvelutasoluonnoksen mukaan itsepalveluasemilla henkilökuntaa on paikalla Kontiosuon jäteasemalla vähintään 30 tuntia viikossa, ja pienemmillä itsepalveluasemilla vähintään neljä tuntia viikossa. Henkilökunnan palveluaika on vähintään kerran viikossa iltapainotteinen.

Pienempien eli Ilomantsin ja Polvijärven jäteasemien osalta palvelutasoon ei esitetä muutoksia. Myös veloituksetta vastaanotettavat jätelajit säilyvät ennallaan.

Jäteasemien lauantaiaukiolosta esitetään luovuttavan. Nykyisen palvelutason mukaan jäteasemat ja jätekeskus ovat avoinna vähintään kahtena lauantaina vuodessa, mutta käytännössä lauantaiaukioloja ei ole järjestetty korona-pandemian alkamisen (2020) jälkeen. Itsepalvelujäteasemat ovat avoinna myös viikonloppuisin klo 6–22 itsepalveluperiaatteella. Palvelutasoluonnoksesta on poistettu jäteastioiden ja kompostoreiden myyntiä koskeva määräys, sillä jäteyhtiö toimittaa kiinteistöjen käyttöön pienjäteastiat, ja kompostoreja myydään yleisesti muun muassa rautakaupoissa.

Enon mobiilijäteaseman toiminta on päätynyt kesällä 2024, koska kiinteistö, jolla keräystoimintaa on järjestetty, on myyty, eikä Puhas Oy ole enää voinut järjestää mobiilikeräystä kiinteistöllä. Voimassa olevan palvelutason mukaisesti Enon mobiilijäteaseman jatkoa oli tarkoitus muutoinkin tarkastella vuonna 2024.

Kontiosuon jäteaseman (Kontiokaari) valmistuttua Kontiosuon jätekeskuksessa palvellaan pääasiassa muita kuin kotitalousasiakkaita. Palvelutasoluonnokseen on kirjattu jätekeskuksen osalta, että siellä vastaanotetaan kotitalouksista asbestikuormat ja yli 10 m³ jätetuormat, joita ei infrastruktuurin tai jätteen laadun vuoksi voi ottaa vastaan jäteasemilla.

Vaarallisen jätteen vastaanotto

Vaarallisella jätteellä tarkoitetaan jätettä, jolla on esimerkiksi terveydelle tai ympäristölle vaarallinen ominaisuus. Vaarallisia jätteitä ovat muun muassa liuottimet, maalijätteet, LED-, loisteputki- ja energiansäästölamput, akut ja lääkkeet. Vaarallinen jäte on toimitettava sille tarkoitettuun erilliskeräykseen. Vaaralliset jätteet otetaan kotitalouksilta vastaan maksutta.

Vaarallisia jätteitä otetaan jatkossa vastaan jäteasemilla ja yli 20 kilometrin päässä lähimmästä jäteasemasta sijaitsevissa taajamissa, joissa keräysauto käy vähintään kaksi kertaa vuodessa. Lisäksi vastaanotto järjestetään kaksi kertaa vuodessa Joensuun kantakaupungissa. Keräysautolla tehtävässä ns. kiertävässä keräyksessä otetaan lisäksi vastaan pienikokoisia sähkö- ja elektroniikkalaitteita. Palvelutaso heikentyy Hammaslahden, Kiihtelysvaaran ja Heinävaaran taajamissa neljästä vuosittaisesta keräyskerrasta kahteen. Reijolan taajamassa kiertävä keräys päättyy kokonaan, koska välimatka Kontiosuon jäteasemalle kohtuullinen. Kiertävän keräyksen (2 krt/vuosi) piiriin tulee Tuupovaaran taajama, jossa vaarallisen jätteen käytännössä usein valvottoman vastaanotto paloaseman yhteydessä lopetetaan, sekä Enon ja Uimaharjun taajamat. Perusteina muutokselle on se, että kiertävän keräyksen asiakasmäärät ovat olleet talviaikaan pieniä ja keräyskertoja supistamalla säästetään kustannuksia. Tuupovaaran nykyinen vastaanottopiste on ympäristö- ja turvallisuussyistä perusteltua korvata valvotulla vastaanotolla. Enon taajamasta vaarallisen jätteen keräys päättyisi mobiilijäteaseman toiminnan loppumisen takia. Uimaharjun taajamaan on sen etäisyys ja väestömäärä huomioiden perusteltua tarjota vastaava palvelu kuin

pienemmissä taajamissa. Taajamissa järjestettävä keräyskierros palvelee myös niitä ympäröivän haja-asutusalueen kiinteistöjä.

Vaarallisen jätteen (ja sen yhteydessä kerättyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden) tempausluonteisesta keräyksestä tai muissa kuin edellä mainituissa taajamissa järjestettävästä keräyksestä ehdotetaan luovuttavan. Kunnallinen jäteyhtiö ei ole järjestänyt keräystä.

Palveluneuvonta

Puhas vastaa jätehuollon palveluneuvonnasta sekä jätteen synnyn ehkäisyä ja kierrätystä koskevasta neuvonnasta ja valistuksesta kuntien puolesta.

Puhas antaa asiakkaille henkilökohtaista neuvontaa jätehuollon järjestämisestä ja jätteiden lajittelusta Puhaksen asiakaspalvelusta puhelimitse, sähköpostitse, internetsivujen ja sosiaalisen median kautta. Asiakaspalvelua toimistolla ei palvelutasoluonnoksen mukaan ole jatkossa tarjolla. Sähköisten palveluiden kehittämisen myötä palvelutasoluonnoksessa on määritetty uutena kohtana puhelinasiakaspalvelun järjestämiselle vähimmäisaika neljä tuntia arkipäivisin. Nykyisin jäteyhtiön puhelinasiakaspalvelu on avoinna arkisin klo 9–15.

Saostussäiliö- ja umpisäiliölietteiden jätehuolto

Jätelautakunta on päättänyt 24.2.2022 § 11 siirtyä kunnan järjestämään sako- ja umpikaivolietteiden kuljetusjärjestelmään. Päätös on tullut lainvoimaiseksi lokakuussa 2023 ja muutoksen valmistelutyö on jäteyhtiössä käynnissä. Saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetuksessa siirrytään vuodesta 2025 alkaen alueittain porrastetusti kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen.

Toimialueella on voimassa sopimusperusteinen lietteiden kuljetus siihen saakka, kun urakka-alueittain käynnistetään kunnan järjestämä kuljetus. Ennen kuin muutos on tapahtunut, kiinteistön haltija sopii saostussäiliön tai umpisäiliön tyhjennyksestä ammattimaiseksi jätteenkuljettajaksi rekisteröityneen kuljettajan kanssa. Rekisteritietojen tarkastamiseksi palvelutasoon on lisätty tarkentavana tietona Suomen Ympäristökeskuksen ylläpitämä sivusto <https://jatehuoltokompassi.fi>. Kun kiinteistön sijaintialueella käynnistetään kunnan järjestämä lietteiden kuljetus, kiinteistön haltija tilaa tyhjennykset kunnalliselta jäteyhtiöltä.

Palvelutasoluonnos sisältää peruspalvelut tyhjennysten saatavuudesta, ja että kunnan järjestämässä kuljetuksessa lietesäiliöiden tyhjennyksiin tarjotaan eri tyhjennysvaihtoehtoja. Tarkemmin vaihtoehdot määritetään lietejätehuollon taksassa.

Jätehuollon viranomaispalvelut

Jätehuoltoviranomaisen palvelua koskeva määräys on säilytetty ennallaan. Ympäristönsuojeluviranomaisten palvelutasoa koskeva kohta on poistettu, koska valvontaviranomaiset toimivat lainsäädännön velvoittamana resurssiensa puitteissa.

Palvelutason toteutumisen seuranta ja palvelutason päivittäminen

Palvelutason toteutumista seurataan vuosittain. Seuranta varten kerättävistä tiedoista sovitaan erikseen jätelautakunnan ja Puhas Oy:n kesken (esim. jätemäärät jätelajeittain ja kunnittain, asiakasmäärät jätekeskuksessa ja jätteasemilla, asiakaspalaute, poltettavan jätteen aluekeräyspisteiden käyttäjä- ja jätemäärät sekä kustannukset). Puhas raportoi seurantatiedoista vuosittain jätelautakunnalle sekä alueen kunnille ja valvontaviranomaisille.

Vaikutusten ennakoarviointi

Jätehuollon palvelutasoon esitettävien muutosten arvioidaan vaikuttavan palvelujen saatavuuteen ja saavutettavuuteen, elinympäristöön sekä jätehuollosta

aiheutuviin kustannuksiin kokonaisuudessaan varsin maltillisesti. Yrityksiin vaikutukset ovat vain vähäiset, koska palvelutaso koskee kunnan vastuulle kuuluvaa jätehuoltoa, ensisijaisesti asumisen ja kuntien hallinto- ja palvelutoiminnan jätehuoltoa. Vaikutusten ennakoarviointi (EVA) esitetään erillisessä liitteessä.

Palvelutason jatkokäsittely

Tässä vaiheessa palvelutasoluonnos asetetaan nähtäville mielipiteiden ilmaisua ja lausunnon antoa varten. Nähtävillä olon jälkeen palvelutasoluonokseen tehdään mielipiteiden ja lausuntopalautteen perusteella tarvittaessa muutoksia ja palvelutaso vahvistetaan ajalle 2025–2027.

Palvelutasokauden aikana merkittävästä palvelutasosta poikkeamistarpeesta neuvotellaan etukäteen Puhaksen, jätelautakunnan ja kuntien kesken.

Valmistelija: jätehuoltosuunnittelija

Jätehuoltosuunnittelijan päätösehdotus: Joensuun alueellinen jätelautakunta päättää

asettaa luonnoksen jätehuollon palvelutasoksi vuosille 2025–2027 yleisesti nähtäville ja varata kuntalaisille ja niille, joiden oloihin päätöksenteolla voi olla huomattava vaikutus, mahdollisuuden esittää mielipiteensä asiassa.

Luonnos jätehuollon palvelutasoksi 2025–2027 sekä kuulutus asian vireillä olosta ja vaikuttamismahdollisuuksista pidetään nähtävänä Joensuun kaupungin verkkosivuilla 28.10.–22.11.2024. Tieto palvelutason nähtävänä olosta lähetetään sähköisesti kaikkiin jätelautakunnan toimialueen kuntiin, jotta kunnat voivat tiedottaa asiasta omilla verkkosivuillaan. Mielipiteet palvelutasoluonnoksesta tulee toimittaa 22.11.2024 mennessä.

Lisäksi jätelautakunta varaa toimialueen kunnille, kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille ja Pohjois-Karjalan ELY-keskukselle mahdollisuuden lausunnon antamiseen ja tiedottaa näitä asiasta lausuntopyynnöllä.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.